

Cuối cùng sau những tranh cãi tưởng chừng như có thể dẫn đến đổ vỡ, vào giờ chót, trong buổi sáng 14.12.93, các nhà thương thuyết Mỹ và châu Âu đã có thể giải quyết được những bất đồng của họ về hiệp định GATT dẫn đến việc kết thúc vòng đàm phán Uruguay kéo dài hơn 7 năm qua. Tuy nhiên những thỏa thuận đạt được vào giờ chót rất hạn chế: vấn đề thị trường nghe nhìn đã được gạt ra khỏi nội dung GATT; những thỏa hiệp giữa Mỹ và châu Âu về thị trường hàng không, đặc biệt là các máy bay vận tải dân dụng cỡ lớn, sẽ được duy trì. Công lao tháo gỡ những bế tắc thuộc về hai nhà thương thuyết Michael Kantor của Mỹ và Sir Leon Brittan của châu Âu. Tuy các thỏa thuận vào giờ chót là tối thiểu, song không vì thế mà nội dung hiệp định GATT đạt được là ít: 450 trang của văn kiện này là cái sườn để tổ chức một thị trường thương mại toàn cầu - tất nhiên cho 117 quốc gia tham gia GATT. Thị trường thương mại thế giới này sẽ hoạt động trên cơ sở sự đồng nhất của luật lệ mỗi quốc gia ký kết GATT với tinh thần hiệp định chung. Tổ chức GATT sẽ hoạt động như thể là một "Liên hiệp quốc" về thương mại, có thẩm quyền buộc các nước tham gia phải tuân thủ những nội dung đã ký kết, cũng như sẽ đóng vai trò trọng tài phân xử những tranh chấp giữa các bên như trong các trường hợp dumping, trợ cấp nội địa...

GATT có giá trị như thế nào? Hãy nghe Tổng giám đốc GATT, Peter Sutherland, giải thích: "Hệ thống buôn bán hiện tại đang sụp đổ. Nếu chúng thất bại trong cuộc đàm phán này thì đây sẽ là một trong những điều điên rồ nhất của thế kỷ này. Nhưng người thua cuộc chính là những người tiêu thụ, là những ngành công nghiệp xuất khẩu, những người đang thất nghiệp và các nước đang phát triển". Có thể mượn lời ngoại trưởng Pháp Alain Juppé để hiểu tại sao các cuộc thương

GATT ĐÃ ĐƯỢC THÔNG QUA

DANH ĐỨC

Hai siêu thương thuyết gia
Sir Leon Brittan và Micheal Kantor

lượng đã lại trở nên gay gắt đến thế: "Liên minh châu Âu đã củng cố các công cụ phòng thủ của mình không vì tinh thần bảo hộ mậu dịch mà là để tránh sự bảo hộ mậu dịch của các nước khác". Tất nhiên là ông Alain Juppé đã tranh đấu bảo vệ quyền lợi của châu Âu, đặc biệt là của Pháp trong những giờ phút cuối cùng của cuộc thương thuyết, song đã có một thực tế bảo hộ mậu dịch mà mỗi nước đều ít nhiều muốn đeo đuổi. Tỉ như về lĩnh vực nghe nhìn mà cuối cùng hai bên Mỹ và châu Âu đã gạt ra khỏi nội dung GATT. Vào những giờ phút cuối, TT Mỹ Clinton còn gọi điện thoại cho TT Pháp Mitterrand, cho Thủ tướng Pháp Balladur, cho Chủ tịch Hội đồng châu Âu Jacques Delors để nhấn mạnh rằng đối với ông, lĩnh vực điện ảnh và truyền hình là sinh tử vì lĩnh vực này liên quan đến 700.000 chỗ làm của người Mỹ. Nhật Bản vào giờ chót cũng đã giải tỏa lệnh

cấm nhập khẩu gạo bảo vệ thị trường nội địa Nhật cổ hủ; CH Triều Tiên cũng thế. Câu nói của TT Kim Young Sam: "Sau nhiều đêm thức trắng, tôi đã quyết định mở cửa thị trường gạo vì không muốn đất nước chúng ta bị rơi vào tình trạng cô lập", là một câu nói giải thích tầm quan trọng của thỏa hiệp này: nếu không chấp nhận luật chơi chung, thì hãy đứng ngoài nhìn thiên hạ chơi.

GATT sẽ mở cửa mới thị trường từ cái kẹp giấy đến chiếc máy bay phản lực hay phần mềm của máy điện toán... một thị trường ước tính lên đến 7.600 tỉ đô-la. GATT sẽ đem đến 745 tỉ đô-la thêm nữa vào năm 2005; riêng cho các nước G7, mỗi nước sẽ thu được thêm 1 tỉ đô-la hàng xuất khẩu mỗi năm đồng thời nhờ đó tạo ra thêm được 19.000 chỗ làm mỗi năm. Mỹ dự trừ nhờ GATT sẽ tạo ra được thêm 1,4 triệu chỗ làm trong 10 năm tới; Anh dự trừ 400.000 chỗ làm. Song nếu có những

chỗ làm sẽ được tạo ra thì cũng sẽ có những chỗ làm sẽ bị dẹp bỏ.... Như người nông dân ở Nhật, ở CH Triều Tiên, ở châu Âu, người thợ dệt ở châu Âu và Mỹ, nói chung là những công nhân của các nhà máy trên toàn thế giới nếu không có được một hiệu quả sản xuất cao sẽ mất việc. Trước mắt do giảm thuế suất nhập khẩu, giá hàng hóa và dịch vụ sẽ hạ hơn, sự tiêu thụ sẽ tăng hơn, sản lượng nhờ đó được kích thích sẽ tăng từ 230 tỉ cho đến 270 tỉ đô-la vào năm 2002. Một thí dụ: một gia đình người Mỹ gồm 4 nhân khẩu, do giá quần áo nhập khẩu sẽ rẻ đi, sẽ chi tiêu thêm 420 đô-la một năm cho quần áo.

NỘI DUNG GATT

Thuế quan

Mục đích của GATT là hạ bớt khoảng 33% thuế suất đánh trên hàng công nghiệp các loại và loại bỏ hoàn toàn thuế suất đánh trên 11 ngành công nghiệp trong đó phải kể đến được phẩm, thiết bị xây dựng, thiết bị nông nghiệp. Các nước công nghiệp sẽ gia tăng gấp đôi danh mục các loại hàng miễn thuế nhập khẩu đồng thời hạ giá các sản phẩm chế tạo từ nguyên liệu nhập khẩu từ các nước nghèo.

Nông nghiệp

Lần đầu tiên một "gói" các biện pháp như hạ thấp thuế suất, kiểm soát trợ cấp, hạ thấp quota được đặt ra. Lấy một thí dụ: châu Âu sẽ giảm 21% trợ cấp cho lúa mì và thịt bò trong vòng 6 năm, đồng thời Mỹ cũng sẽ nhập thêm 8 triệu tấn lúa mì và 362.000 tấn thịt bò nhiều hơn dự kiến; đổi lại Mỹ sẽ bán vào châu Âu nhiều khoai tây, măng tây và táo hơn. Tuy nhiên, chính do giảm tài trợ cho các nông gia, giá nông sản sẽ tăng, khiến các nước châu Phi nhập khẩu lương thực sẽ gặp khó khăn.

Vải vóc

Thỏa hiệp da sợi vốn có từ 20 năm qua sẽ kết thúc. Thỏa hiệp này trước đây là cả một hệ thống quota và thuế suất ấn định bởi các nước giàu nhằm giới hạn nhập khẩu hàng vải từ các nước nghèo. Tuy nhiên, thời

hạn để kết thúc thỏa hiệp này là 10 năm.

Sở hữu công nghiệp

Bằng sáng chế và bản quyền lần đầu tiên được đưa vào nội dung GATT giúp cho các nước phát triển kiểm soát được nạn "ăn cắp" các sản phẩm của trí tuệ, tỉ như việc sao chép các chương trình vi tính chẳng hạn... Mỹ cho rằng nạn sao chép này riêng tại châu Á và châu Mỹ Latinh đã khiến Mỹ thiệt hại đến 60 tỉ đô-la một năm. Các công ty được phẩm cũng nhờ đó mà kiểm soát được việc sao chép công thức các sản phẩm của mình tại một số nước nghèo.

Dịch vụ

Các lĩnh vực ngân hàng, bảo hiểm, chứng khoán, tư vấn, pháp luật này sẽ được mở cửa trên toàn thế giới. Các công ty dịch vụ này của châu Âu và Mỹ sẽ được phép hoạt động tại các nước vốn hạn chế hoạt động của các công ty dịch vụ này của nước ngoài như Nhật Bản, Đông Nam Á...

PHẢN ỨNG CỦA MỘT VÀI NƯỚC CHÂU Á ĐỐI VỚI GATT

Tại Nhật thị trường gạo là một "pháo đài" bảo hộ mậu dịch. Ấy thế mà Nhật Bản đành phải mở cửa thị trường này-bỏ con tếp để bắt lấy con tôm - vì lẽ Nhật chính là nước xuất khẩu đứng hàng thứ ba thế giới. Thật ra số lượng gạo nhập khẩu vào Nhật chỉ có tính cách tượng trưng, tương đương từ 4 đến 8% số cầu nội địa, trị giá khoảng 250 triệu đô-la trong năm đầu, chỉ tương đương 0,1 giá trị hàng hóa nhập khẩu vào Nhật. Về mặt kinh tế, chỉ là muối bỏ biển, song về mặt chính trị đây lại là một hy sinh lớn lao mà liên minh cầm quyền của thủ tướng Hosokawa đã phải chấp nhận. Bởi lẽ lĩnh vực nông nghiệp đang nuôi sống 6 triệu người, gần tương đương với số người được nuôi sống bởi công nghiệp xe hơi (7,27 triệu người). Thế nhưng, bù lại Nhật Bản, theo các tính toán của OCDE, sẽ là nước được hưởng lợi thứ nhì nhờ GATT, sau châu Âu: đến năm 2002, Nhật Bản sẽ tăng xuất khẩu thêm 42 tỉ đô-la nhờ GATT, bằng 1,8% GNP của Nhật. Tổ chức chủ nhân

Nhật Bản, Kaideren, hoan nghênh GATT và cho rằng qua quyết định này "Nhật Bản đã đảm nhận trách nhiệm của mình với thế giới". Cứ thế là hàng điện tử và máy công cụ của Nhật, nhờ được giảm thuế nhập khẩu, sẽ xâm nhập dễ dàng hơn nữa vào thị trường châu Âu, xe hơi Nhật cũng sẽ dễ dàng xâm nhập vào thị trường các nước đang phát triển. Mặt khác, các điều khoản chống dumping sẽ giúp hàng Nhật khỏi bị phá giá. Tuy nhiên, không hẳn là Nhật Bản sẽ hoàn toàn hưởng lợi từ GATT. Một công trình nghiên cứu của tập đoàn Deawoo của CH Triều Tiên đã cho thấy rằng không nhất thiết sự gia tăng trao đổi mậu dịch quốc tế sẽ dẫn đến gia tăng xuất khẩu, ngược lại sẽ có khả năng làm suy sụp các xí nghiệp nhỏ và vừa không có khả năng đương đầu với sự cạnh tranh. Cơ quan truyền thông Jiji Press chuyên ngành hóa dầu của Nhật đánh giá: "Đây là thời điểm của sự hơn thua về giá thành và kỹ thuật hơn bao giờ hết".

Tại Ấn Độ, ngay hôm sau ngày 15.12, tức ngày ký kết GATT, cả dân biểu quốc hội đã hô to: Đả đảo GATT! Đùng đem chủ quyền kinh tế của chúng ta ra mặc cả". Tờ *Indian Express* viết rằng: "các thỏa hiệp mới của GATT là biểu tượng chiến thắng của Mỹ, sau khi đã chế ngự được các khuynh

hướng độc lập của châu Âu, nay đã thành công trong việc chia rẽ thế giới thứ ba. Mỹ tự cho phép hạn chế nhập khẩu hàng vải của Ấn Độ vào các thị trường phương Tây đồng thời lại buộc Ấn Độ mở cửa nhập hàng vải nước ngoài". Ấn Độ và Pakistan là những nước "học hặc" nhất với Mỹ về vấn đề thị trường hàng vải. Hai đại sứ Ấn Độ và Pakistan tại Genève là hai đại sứ duy nhất của các nước đang phát triển đã cố gắng đòi rút ngắn thời hạn 10 năm áp dụng việc hủy bỏ thỏa hiệp đa sợi vốn hạn chế việc nhập khẩu hàng vải, một trong những mặt hàng chủ lực của Đông Nam Á. Trong nội dung GATT có thỏa hiệp mang tên Trips về sở hữu công nghiệp được phẩm. Các viện bào chế của Ấn Độ, hay Bangladesh từ lâu đã sản xuất các thuốc kháng sinh; kể cả các thế hệ mới nhất, với chất lượng ngang ngửa các sản phẩm của các công ty đa quốc gia, song với giá thành thấp đến 10 lần, đã nhờ đó mà đảm bảo được mạng lưới y tế công cộng. Nay với Trips, đặc biệt là điều khoản kéo dài thời hạn chủ quyền sáng chế được phẩm được kéo dài từ 7 năm lên đến 20 năm mới cho phép tự do sản xuất các thuốc tương tự dựa trên công thức sáng chế ban đầu (ngành dược gọi là các sản phẩm *génériques*) sẽ khiến cho ngành công nghiệp dược

phẩm tại châu Á gặp khó khăn đồng thời đe dọa các chương trình y tế công cộng. Lấy thí dụ, thuốc Volterène với công thức chủ yếu là chất diclofenac nguyên là phát minh của hãng Ciba-Geigy, nay đã được "bào chế" lại tại Philippines với tên thương mại Neo-pyrazon, tại VN với tên Diclofen với giá rẻ hơn.

Liệu các nước châu Á sẽ cưỡng lại được những điều khoản trói buộc này chăng? Ông I.K.Gujral, chủ tịch Ủy ban nghiên cứu về những tác động của GATT của Ấn Độ đã tuyên bố: "Mỹ sẽ tạo nên một áp lực nặng nề nơi chúng ta qua trung gian Ngân hàng Thế giới vốn là nguồn vốn vay nợ của chúng ta. Sẽ là điên rồ nếu muốn ra khỏi khuôn khổ GATT. Chúng ta đành phải chơi theo luật chơi của phương Tây thôi".

Thay lời kết chỉ xin viết: tất yếu với thời gian VN phải tham gia GATT, nếu như không muốn đứng ngoài thị trường thế giới; song từ đây đến ngày đó, phải sớm đầu tư vào việc du nhập kỹ thuật mới-kỹ thuật mới thực sự, chứ không phải kỹ thuật "củ người, mới ta", để có thể tồn tại một cách đồng đẳng trong thị trường cạnh tranh có luật lệ này. Kính nghiệm ngành dệt còn quá nóng hổi ♣

AZ SYSTEM

149A NGUYỄN THỊ MINH KHAI, Q.1 Tp. HCM. Tel : 359419

* Cung ứng các loại máy vi tính :

- ◆ 386 SX-40
- ◆ 486 DLC
- ◆ 486 DX-50
- ◆ 386 DX-40
- ◆ 486 DX2-50
- ◆ 486 DX2-66

Harddisk đủ loại 120, 170, 250, 350MB ...

* Cung cấp đủ loại linh kiện, phụ tùng của máy vi tính

* Thiết kế, cài đặt các hệ thống mạng (5-250 Users)

* Sửa chữa, bảo trì các hệ thống máy vi tính

* ATV với version mới nhất

* Nơi giúp các bạn khắc phục các sự cố do virus tin học gây ra với thời gian ngắn nhất

PHẠM DU LIÊM & LÂM HOÀI PHƯƠNG